

36 פְּטוּר שלא עשה כלום. הרי שמים מן התורה לעומד בחוץ.
 37 פְּשֵׁט כַּעַל הַפִּיט אֵת יָדוֹ כַּחפֶּץ בְּתוֹכָהּ לְחוּץ וְנָתַן אֶת הַחֶפֶץ לְתוֹךְ
 38 יָדוֹ שֶׁל הָעֵנִי, דהיינו שעשה לבדו מלאכה שלימה של 'הוצאה', או
 39 שִׁפְשֵׁט יָדוֹ רִיקָה לְרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְנִמְלַל חֶפֶץ מִתּוֹכָהּ – מִתּוֹךְ יָדוֹ שֶׁל
 40 הָעֵנִי וְהַכְּנִיס אוֹתוֹ לְרִשׁוֹת הַיְחִיד וְהִנִּיחוֹ שָׁם, דהיינו שעשה לבדו
 41 מלאכה שלימה של 'הכנסה', כַּעַל הַפִּיט חֵיִב וְהָעֵנִי פְּטוּר. הרי
 42 שמים מן התורה לעומד בפנים.

43 ואלו אופני ההוצאה האסורים מדברי חכמים: פְּשֵׁט הָעֵנִי אֵת יָדוֹ
 44 כַּחפֶּץ בְּתוֹכָהּ לְפָנִים, וְנִמְלַל כַּעַל הַפִּיט מִתּוֹכָהּ וְהִנִּיחַ בְּרִשׁוֹת
 45 הַיְחִיד, דהיינו שהעני עקר ובעל הבית הניח, או שִׁפְשֵׁט הָעֵנִי אֵת יָדוֹ
 46 לְפָנִים כַּשְּׂהִיָּא רִיקָה וְנָתַן בְּעַל הַבֵּית חֶפֶץ לְתוֹכָהּ, וְהוֹצִיא הָעֵנִי
 47 וְהִנִּיחַ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, דהיינו שבעל הבית עקר והעני הניח, מן התורה
 48 שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עָשׂוּ מְלָאכָה שְׁלִימָה, אֲבָל עָבְרוּ עַל אִיסוּר
 49 דְּרַבְנָן בֵּין בְּעִקְרָהּ לְבַדָּה וּבֵין בְּהַנְחָה לְבַדָּה.

50 פְּשֵׁט כַּעַל הַפִּיט אֵת יָדוֹ כַּחפֶּץ בְּתוֹכָהּ לְחוּץ, וְנִמְלַל הָעֵנִי מִתּוֹכָהּ
 51 וְהִנִּיחַ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, דהיינו שבעל הבית עקר והעני הניח, או שִׁפְשֵׁט
 52 בְּעַל הַבֵּית אֵת יָדוֹ רִיקָה לְחוּץ, וְנָתַן הָעֵנִי חֶפֶץ לְתוֹכָהּ, וְהַכְּנִיס בְּעַל
 53 הַבֵּית אֶת הַחֶפֶץ לְפָנִים וְהִנִּיחוֹ, דהיינו שהעני עקר ובעל הבית הניח,
 54 מן התורה שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עָשׂוּ מְלָאכָה שְׁלִימָה, אֲבָל עָבְרוּ
 55 עַל אִיסוּר דְּרַבְנָן. נִמְצָא שִׁישׁ אַרְבַּעָה אֹפְנִים אִיסוּרִים מְדַבְּרֵי
 56 חֲכָמִים, שְׁנַיִם לְעֵנִי וְשְׁנַיִם לְבַעַל הַבֵּית, וְיָחִיד עִם אַרְבַּעַת הָאֹפְנִים
 57 הָאִיסוּרִים מִן הַתּוֹרָה הֵרִי שְׁמוֹנָה אֹפְנִים.

נמרא

58 הגמרא מביאה משנה נוספת בה שנינו את דין יציאות השבת באופן
 59 אחר, ומבארת את טעם החילוק בין המשניות: תַּנְן הֵתָם (שבוועת ב.),
 60 שְׁבוּעוֹת שְׁחֵיב הַעוֹבֵר עֲלֵיהֶן לְהַבִּיא קָרְבַּן עוֹלָה וְיֹרֵד, שְׁתַּיִם הֵן
 61 הַכְּתוּבוֹת בְּתוֹרָה בְּפִירוּשׁוֹ, שֶׁהֵן אַרְבַּע עִם עוֹד שְׁתַּיִם הַנְּלֻמְדוֹת
 62 מֵרִיבֵי הַכְּתוּב, שְׁנֵאמַר (ויקרא ה ה) נִפְשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבָטָא בְּשִׁפְתַיִם
 63 לְהִרְע אוֹ לְהִטִּיב וְגו' וְהַבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַה' וְגו', וּמִשְׁמַעוֹת תִּיבּוֹת
 64 לְהִרְע אוֹ לְהִטִּיב' היא שבועה לעתיד, כגון שנשבע להרע לעצמו
 65 ולא לאכול ולבסוף אכל, או שנשבע להטיב לעצמו ולאכול ולבסוף
 66 לא אכל, ואלו הן שתי שבועות המפורשות. ומכך שנאמר שם עוד
 67 'לְכַל אֲשֶׁר יִבְטָא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה' וְגו' יש לנו לרבות עוד שתיים
 68 אחרות, שאף הנשבע לשקר על שבער כגון שלא אכל ואמר 'אכלתי'
 69 או להיפך, חייב קרבן על שבועתו.

פרק ראשון - יציאות השבת

1 הפרק הראשון במסכתנו פותח בביאור דיני מלאכת הוצאה בשבת,
 2 וכן יתפרשו בו דברים האסורים לעשותם בערב שבת שמא יבוא לידי
 3 חילול שבת, ודברים שמותר לעשותם בערב שבת אף שהמלאכה
 4 תמשך מעצמה בתוך השבת.

משנה

5 אחת המלאכות האסורות בשבת, היא ההוצאה מרשות לרשות.
 6 איסור הוצאה נלמד להלן (צ"ח) מזהכתוב (שמות לו א) וַיֵּצֵאוּ מִן הַיָּד וַיַּעֲבִירוּ
 7 קוֹל בְּמַחְנֶה לְאָמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לְתַרְוִמַת
 8 הַקֹּדֶשׁ וְגו', כלומר שלא יביאו עוד תרומה מבתיהם שהם רשות
 9 היחיד, אל מחנה ליה שהיה רשות הרבים. ומסברא למדים שהוא
 10 הדין להיפך, שאין להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד. ואם עבר
 11 והוציא, דינו ככל העושה המלאכה האסורה בשבת, שבשוגג חייב
 12 חטאת, ובמזיד ענשו כרת, ואם עשה כן בעזים והתראה חייב סקילה.
 13 מן התורה אין המוציא מרשות לרשות חייב אלא אם כן עקר את
 14 החפץ מרשות אחת, והניחו ברשות השניה. אך אם עקר ולא הניח או
 15 להיפך, אף שהעביר את החפץ לרשות אחרת אינו חייב מן התורה.
 16 ומכל מקום אסור לעשות כן מדברי חכמים. משנתנו תבאר את
 17 האופנים בהם אסור מן התורה להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים
 18 ולהיפך, ואת האופנים בהם הדבר אסור מדברי חכמים.

19 יִצִּיאוֹת הַשֶּׁבֶת – הוצאות מרשות לרשות האסורות בשבת, שְׁתַּיִם
 20 הן מן התורה, שָׁעַם שְׁתֵּי הוֹצְאוֹת אַחֲרוֹת הָאִיסוּרוֹת מְדַרְבְּנָן הֵן אַרְבַּע
 21 הוֹצְאוֹת, לְעוֹמְדִים בְּפָנִים – ברשות היחיד. וּשְׁתַּיִם – ושתי הוצאות
 22 מן התורה שָׁעַם עוֹד שְׁתַּיִם מְדַרְבְּנָן הֵן אַרְבַּע, לְעוֹמְדִים בְּחוּץ –
 23 ברשות הרבים, וכפי שיבואר להלן.

24 המשנה מתחילה לפרש את אופני ההוצאה האסורים מן התורה,
 25 ומבארת דבריה במשל על עני העומד ברשות הרבים, ומקבל צדקה
 26 מבעל הבית העומד ברשות היחיד: בִּיצֵד הֵן הַהוֹצְאוֹת הָאִיסוּרוֹת מִן
 27 הַתּוֹרָה, הָעֵנִי עוֹמֵד בְּחוּץ – ברשות הרבים, וְכַעַל הַפִּיט עוֹמֵד בְּפָנִים
 28 – ברשות היחיד. פְּשֵׁט הָעֵנִי אֵת יָדוֹ כַּחפֶּץ בְּתוֹכָהּ לְפָנִים וְנָתַן
 29 לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל בְּעַל הַפִּיט, דהיינו שעשה לבדו מלאכה שלימה של
 30 'הכנסה', שֶׁעָקַר אֶת הַחֶפֶץ מִרְשׁוֹת הַרְבִּים וְהִנִּיחוֹ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, או
 31 שִׁפְשֵׁט אֵת יָדוֹ רִיקָה לְפָנִים וְנִמְלַל חֶפֶץ מִתּוֹכָהּ – מִתּוֹךְ יָדוֹ שֶׁל בְּעַל
 32 הַבֵּית, וְהוֹצִיא אֶת הַחֶפֶץ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים וְהִנִּיחוֹ שָׁם, דהיינו שעשה
 33 לבדו מלאכה שלימה של 'הוצאה', הָעֵנִי חֵיִב חֲטָא, וְכַעַל הַפִּיט

ביציאות השבת, בולֵהוּ לְהִיזְבֵּא – כל ארבע היציאות לחיוב הן,
 60 וחזרה הקושיא שהוצאות שחייב עליהן יש רק שתיים.
 61 הגמרא חוזרת בה, ומבארת את החילוק בין המשניות באופן אחר:
 62 אֵלָא אָמַר רַב פִּפְא, הָכָּא – במסכת זו, דְּעִיָּקָר עֵיסוּקָה בְּדִינֵי שִׁבְתָּ
 63 הוּא, תְּנֵי חֵיבֵי וּפְטוּרֵי – גם את האופנים בהם חייב המוציא מן
 64 התורה, דהיינו כשעשה מלאכה שלימה, וגם את האופנים שבהם
 65 פטור מן התורה וסורו רק מדרבנן, דהיינו כשעשה חצי מלאכה. אך
 66 הָתָם במסכת שבועות, כיון דְּלֵאָו עִיָּקָר שִׁבְתָּ הוּא – שעיקר עיסוקה
 67 אינו בדיני שבת, חֵיבֵי תְּנֵי, וּפְטוּרֵי לֹא תְּנֵי, ועל כן הזכיר רק שתי
 68 יציאות שהן ארבע.
 69 המקשן שלפנינו סבר שתיבת 'יציאות' משמעה רק הוצאות מרשות
 70 היחיד לרשות הרבים. מקשה הגמרא: חֵיבֵי מֵאֵי נִיהוּ – מה הם
 71 אופני החיוב שבהם עוסקת המשנה, יִצְיָאוֹת לרשות הרבים, והרי
 72 יִצְיָאוֹת לחיוב תְּרִי הוּיִין – רק שתיים הן, אחת בעני העושה את כל
 73 המלאכה ואחת בבעל הבית, ואם כן מדוע נקט התנא בשבועות
 74 'שתיים שהן ארבע'. מתרצת הגמרא: באמת המשנה עוסקת גם
 75 בהכנסות לרשות היחיד, וזהו 'שתיים שהן ארבע', שְׁתַּיִם דְּהוּצָאָה
 76 שחייבים עליה, אחת לעני ואחת לבעל הבית, וּשְׁתַּיִם דְּהִכְנָסָה
 77 שחייבים עליה.
 78 שבה הגמרא ומקשה: וְהָא יִצְיָאוֹת קְתַנִּי, ומשמע שמדובר רק
 79 בהוצאות ולא בהכנסות. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב אִשִּׁי, באמת
 80 המשנה עוסקת גם בהכנסות, וּתְנָא הִכְנָסָה נְמִי הוּצָאָה קְרִי לָהּ –
 81 התנא קורא גם להכנסה בשם 'הוצאה'. וּמֵמָא – מניין שכך הוא,
 82 מְדַתְנֵן לַחֲלֹן (ג) הַמוּצֵא מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת חֵיבֵי, ויש לדקדק, מִי לֹא
 83 עִקְשִׁינֵן – וכי אין המשנה עוסקת גם באופן דְּקָא מְעִיל – (ש-מכניסן)
 84 מְרֻשּׁוֹת הָרַבִּים לְרֻשּׁוֹת הַיְחִיד, שגם עליו חייב כמבואר במשנתנו,
 85 וְמַכְל מְקוּם קָא קְרִי לָהּ – קורא התנא למלאכה זו בשם הוּצָאָה.
 86 מבררת הגמרא: וְיִצְעָמָא מֵאֵי – מה הטעם שהכנסה קרויה הוצאה.
 87 מבארת הגמרא: כֹּל עִקְרֵת חֲפִץ מְמַקְוֵם, בין מרשות היחיד ובין
 88 מרשות הרבים, תְּנָא הוּצָאָה קְרִי לָהּ, שהרי החפץ יוצא מהמקום בו
 89 הוא מונח.
 90 מוסיפה הגמרא: אָמַר רַבִּינָא, מְתַנִּיתִין נְמִי דְּיָקָא – אף ממשנתנו
 91 מדויק שהכנסה קרויה הוצאה, דְּקְתַנִּי יִצְיָאוֹת, וְקָא מְפַרֵּשׁ הִכְנָסָה
 92 לְאֵלְתָּר – ומיד מפרש התנא מה היא הכנסה, דהיינו 'פשט העני את
 93 ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית', שְׁמַע מִיָּנָה שְׁכוּונַת התנא
 94 ב'יציאות' היא גם להכנסה.
 95 פירוש אחר בתיבת 'יציאות': רַבָּא אָמַר, רְשׁוּיוֹת קְתַנִּי – כוונת התנא
 96 בתיבת 'יציאות' היא רשויות, כלומר שְׁרֻשׁוּיוֹת הַשִּׁבְתָּ שְׁתַּיִם הן,
 97 רשות היחיד ורשות הרבים, ובהעברת חפץ בין רשויות אלו יש
 98 ארבעה אופנים האסורים לעומדים בפנים, ועוד ארבעה לעומדים
 99 בחוץ. ולפי זה מיושב כיצד נקט התנא 'יציאות' ומנה אחר כך גם
 100 הכנסות.
 101 שנינו במשנה: יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן
 102 ארבע בחוץ. הגמרא מקשה שבמקרים שמביאה המשנה בעני ובעל
 103 הבית יש יותר ממנין זה: אָמַר לִיה רַב מְתַנֵּה לְאִבְיִי, הָא תְּמַנֵּי הוּיִין
 104 – וכי אופני הוצאות המובאים במשנה רק שמונה הם, תְּרִי פְרִי
 105 הוּיִין – הרי שנים עשר הם, שמלבד ארבעת אופני החיוב שבתחילת
 106 המשנה, יש עוד ארבעה אופנים הנעשים על ידי שני בני אדם יחד,
 107 שזה עוקר וזה מניח ושנים בהוצאה ושנים בהכנסה, ואם כן יש
 108 למנות לכל אחד משניהם בנפרד ארבעה אופנים שבהם הוא פטור
 109 אבל אסור, ויחד הרי שמונה דינים, ועם ארבעת אופני החיוב הרי כאן
 110 שנים עשר.
 111 אביי משיב לרב מתנה בשאלה: וְלִימְעָמִיד – ולסברתך שיש למנות
 112 את כל הפטורים, שְׁיִתְקַרִי הוּיִין – הרי ששה עשר אופנים יש כאן,
 113 כיון שבשני אופני החיוב של העני בעל הבית פטור כמבואר במשנה,
 114 וכן בשני אופני החיוב של בעל הבית העני פטור, נמצא שיש במשנה
 115 עוד ארבעה פטורים, ואם נמנה אף אותם הרי כאן ששה עשר.
 116 אָמַר לִיה רַב מְתַנֵּה לְאִבְיִי, הָא לֹא קִשְׁיָא, משום דְּבִשְׁלָמָא – מובן
 117 הדבר, מדוע לא מחשיב התנא את הפטורים

הלכה נוספת ששנינו בה 'שתיים שהן ארבע': נאמר בתורה (ויקרא ה ב)
 1 או נפש אשר תגע בכל דבר טמא וגו' וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ, והוא טמא וְאָשֵׁם.
 2 ודרשו בשבועות (ה) שהפסוק עוסק בכנס בשוגג למקדש כשהוא
 3 טמא, או שאכל קודש בטומאה, ודינו שמביא קרבן עולה ויורד
 4 כנאמר שם (ה ו-א). ועוד דרשו שם (ה), שאינו חייב קרבן אלא על
 5 ידיעה בתחילה, העלם – (שכחה) באמצע ידיעה בסוף, כגון שידע
 6 שהוא טמא, ולאחר מכן נעלם ממנו הדבר והיה סבור שהוא טהור,
 7 ואכל קודש, ולבסוף נזכר שטמא הוא.
 8 המשנה מונה את האופנים בהם מתחייב הטמא בקרבן עולה ויורד:
 9 יְדִיעוֹת הַמוּמָאָה – הידיעות המחייבות בקרבן עולה ויורד משום
 10 טומאה, שְׁתַּיִם הן הנלמדות מפשטות הכתוב, שְׁהֵן אֲרַבְעָה עם עוד
 11 שתיים אחרות הנלמדות מריבוי. שנאמר (שם) וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ הוּא
 12 טְמֵא, ומשמע שנעלמה ממנו טומאתו ונכנס למקדש או שאכל
 13 קודש, הרי שתיים מפשטות הכתוב. וכיון שנאמר שם שוב (ה) וְנִעְלַם
 14 מִמֶּנּוּ הוּא יָדַע וְאָשֵׁם, יש לרבות עוד שתי ידיעות אחרות, דהיינו
 15 שטומאתו לא נעלמה ממנו, אלא נעלם ממנו שזהו בית המקדש או
 16 שזהו בשר קודש.
 17 הלכות נוספות ששנינו בהן 'שתיים שהן ארבע': נאמר בתורה (ויקרא יג
 18 א) אֲדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת או סִפְחַת או בְּהֵרַת הַיָּדָה בְּעוֹר
 19 בְּשָׂרוֹ לִנְגַע צֵרַעַת, וְהוּכָא אֶל אֶרְחֵן הַכְּהֵן וגו', כלומר שהלוקה
 20 בעורו באחד מנגעים אלו מובא אל הכהן, ואם רואה הכהן שמדובר
 21 בנגע צרעת על פי התנאים האמורים בפרשה, הוא מטמא את האדם
 22 בטומאת צרעת, ודינו שצריך לצאת מחוץ למחנה ועוד כנאמר שם
 23 (יג מו). מבארת המשנה: מֵרֵאוֹת נְנַעִים המטמאים את הנגוע בהם
 24 בטומאת צרעת, שְׁנַיִם הם המפורשים בפסוק, דהיינו 'שאת' ו'ובהרת',
 25 שְׁהֵן אֲרַבְעָה עם עוד שנים אחרים הנלמדים מריבוי הכתוב, שכן
 26 'ספחת' האמורה בכתוב אינה שם נגע בפני עצמו, אלא משמעה
 27 מראה הנספח וטפל למראות המזכירים בפסוק, ואם כן יש לנו
 28 להוסיף עוד שני מראות, אחד שהוא טפל ותולדה לשאת, ואחד טפל
 29 ותולדה לבהרת.
 30 מסיימת המשנה: יִצְיָאוֹת – הוצאות מרשות לרשות האסורות ביום
 31 הַשִּׁבְתָּ, שְׁתַּיִם הן האסורות מן התורה, שְׁעַם עוד שתיים אחרות
 32 האסורות מדרבנן, הֵן אֲרַבְעָה.
 33 הגמרא דנה בחילוק בין משנתנו למשנה בשבועות. מקשה הגמרא:
 34 מֵאֵי שְׁנָא הָכָּא – במה שונה משנתנו כאן, דְּתַנִּי בה 'יציאות השבת
 35 שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ', וּמֵאֵי שְׁנָא
 36 הָתָם – ובמה שונה המשנה בשבועות, דְּתַנִּי בה רק 'שתיים שהן
 37 ארבע' וְתוֹ לֹא – ולא עוד.
 38 מתרצת הגמרא: הָכָּא – במסכת זו, דְּעִיָּקָר שִׁבְתָּ הוּא – שעיקרה
 39 עוסק בדיני שבת, תְּנֵי אֲבוֹת – שנה התנא את אבות מלאכת הוצאה,
 40 דהיינו ההוצאות מרשות היחיד לרשות הרבים, וְתַנִּי – ושנה אף את
 41 תוֹלְדוֹת מלאכה זו, דהיינו ההכנסות מרשות הרבים לרשות היחיד,
 42 ועל כן שנה שמונה אופנים, שתי הוצאות ושתי הכנסות לעומד
 43 בפנים, וכן לעומד בחוץ. אך הָתָם במסכת שבועות, דְּלֵאָו עִיָּקָר שִׁבְתָּ
 44 הוּא – שעיקרה אינו עוסק בדיני שבת, אֲבוֹת תְּנֵי – את אבות
 45 מלאכת הוצאה דהיינו ההוצאות שנה התנא, אך את תוֹלְדוֹת
 46 המלאכה דהיינו ההכנסות, לֹא תְּנֵי, ועל כן הזכיר שם רק שתיים שהן
 47 ארבע.
 48 מקשה הגמרא: הרי אֲבוֹת מֵאֵי נִיהוּ – מה הם, יִצְיָאוֹת – הוצאות
 49 מרשות היחיד לרשות הרבים, וְיִצְיָאוֹת שחייב עליהן תְּרִי הוּיִין –
 50 רק שתיים הן, אחת לעני ואחת לבעל הבית, ומזה כוונת התנא 'שהן
 51 ארבע', וְכִי תִיָּמָא – ואם תאמר שארבע הוצאות הן, שתיים מֵהֵן
 52 לְחֵיבֵי באופן שעשה המוציא עקירה והנחה, אחת לעני ואחת לבעל
 53 הבית, וְשְׁתַּיִם מֵהֵן לְפְטוּר באופן שעשה המוציא עקירה בלבד,
 54 שהוא אסור רק מדרבנן שמה יעשה גם הנחה, וְהָא דוּמֵיָא דְּמֵרֵאוֹת
 55 נְנַעִים קְתַנִּי – והרי התנא ודאי שנה דין זה בדומה לדין מראות נגעים
 56 המבואר באותה משנה, מָה הָתָם בּוּלְהוּ לְהִיזְבֵּא – כשם שארבעת
 57 מראות הנגעים המזכירים שם הם לחיוב, שבאיזה מהם שנטמא אם
 58 נכנס לבית המקדש או אכל קודש חייב, אָף הָכָּא נְמִי – אף כאן